

RIGSOMBUDSMANDEN I GRØNLAND

Samtlige ministerier mv.

Dato: 31. marts 2010

J.nr.: 323-0001

Indberetning marts 2010

Politiske forhold.

Strukturreform i den offentlige sektor.

Jeg omtalte i min indberetning for februar 2010 en aktuel politisk debat om den fremtidige struktur i de grønlandske kommuners landsforening *KANUKOKA*. Dette forventes tidligst at finde en afgørelse under kommunernes delegeretmøde i maj 2010. Den seneste idé til en fremtidig struktur kommer fra Kommune Kujalleq i Sydgrønland, som foreslår formandsposten i *KANUKOKA* som fuldtidshverv nedlagt og at ledelsen af *KANUKOKA* fremover skal gå på skift mellem de 4 borgmestre i Grønland.

Endvidere debatteres med stigende interesse, i hvilket omfang strukturreformen skal omfatte en reform i byrde- og opgavefordelingen mellem selvstyret og kommunerne, således som det var forudsat da man vedtog at gennemføre strukturreformen. Især presser kommunerne på for at overtage driftsområder fra selvstyret.

Borgmester Asii Chemnitz Narup i Kommuneqarfik Sermersooq henviser i en udtalelse den 6. marts 2010 til, at der bag beslutningen om at gennemføre kommunesammenlægninger og strukturreform bl.a. lå udsigt til besparelser på op mod 220 mio. kr. i de samlede driftsudgifter for kommunerne og selvstyret. Hun understreger at besparelserne forudsætter at en lang række drifts- og anlægsopgaver overføres til kommunerne:

”Sammenlægningerne af kommunerne skete for at ruste dem til overdragelse af nye store drifts- og anlægsopgaver, Kommunesammenlægningerne skaber, isoleret set, ikke økonomiske rationaliseringer i denne størrelsesorden.”

Asii Ch. Narup finder, at forudsætningen for en økonomisk gevinst er at overdragelse af opgaver mellem selvstyret og kommunerne fortsætter uden yderligere forsinkelser, med eksempler som handicapforsorgen, døgninstitutionsområdet og opgaver indenfor anlægsområdet.

Rigsombudsmanden i Grønland
Indaleeqqap Aqqutaa 3
Postboks 1030
3900 Nuuk

Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmandi
Telefon: (+299) 32 10 01
Telefax: (+299) 32 41 71
E-mail: riomgr@gl.stm.dk
www.rigsombudsmanden.gl

Den 8. marts 2010 udtalte KANUKOKA's formand Enok Sandgreen tilsvarende bl.a.:

”Kommunesammenlægningen er jo ikke et mål i sig selv, men et vigtigt redskab i en reform, der dels har til formål at forbedre betjeningen af borgerne og dels at omrokere samfundsopgaverne, så selvstyrets opgaver, der direkte er borgerrelaterede, overføres til kommunerne.”

Bekymringerne fra kommunalt hold skal bl.a. ses på baggrund af, at man fra Naalakkersuisut har tilkendegivet at selvstyrets overdragelse af landets døgninstitutioner til kommunerne indtil videre er sat i bero. Der er siden kommunesammenlægningerne for 2 år siden ikke gennemført ændringer i byrde- og opgavefordelingen, bortset fra centralisering af skatteinddrivelse og inkassomyndighed fra kommunerne til selvstyret.

Der er den 5. marts 2010 indgået en bloktilskudsaf tale for 2010 mellem selvstyret og kommunerne. Heller ikke denne aftale rummer ændringer i byrde- og opgavefordelingen; men udmønter bl.a. en beslutning i selvstyrets finanslov for 2010 om at nedsætte bloktilskuddet til kommunerne med 30 mio. kr.

Naalakkersuisut begrundede nedsættelsen af bloktilskuddet med, at kommunerne kan gennemføre administrative besparelser som følge af strukturreformen, i form af færre vederlag til folkevalgte samt færre kommunale chefer, men også som følge af en gunstig udvikling i kommunernes indtægter, set i forhold til udviklingen i Selvstyrets indtægter. Derudover har Inatsisartut set sig nødsaget til at foretage en samlet finanspolitisk opstramning, som rammer både selvstyreaktiviteter og kommunale aktiviteter.

Kommunerne finder omvendt, at det er for tidligt at nedsætte bloktilskuddet allerede fra 2010 på baggrund af administrative besparelser som følge af strukturreformen, idet kommunerne selv må bære udgifterne til serviceharmonisering af borgerrettede ydelser og større medfinansieringer af udgifter, der førhen blev afholdt fra landskassen.

Måske genintroduceres syn af motorkøretøjer i Grønland.

www.sermitsiaq.ag kunne den 8. marts 2010 oplyse, at der er indgået en aftale mellem Trafikminister Hans Chr. Schmidt og Naalakkersuisoq for boliger, infrastruktur og trafik Jens B. Frederiksen om at undersøge mulighederne for at der igen udføres periodiske bilsyn i Grønland. Der har ikke været bilsyn i Grønland siden afviklingen af Statens Bilinspektion og privatisering i Danmark af bilsynet.

Ifølge Jens B. Frederiksen er det hensigten, at Transportministeriet inden sommerferien kommer med et udspil til en ordning for bilsyn i Grønland.

Ny lukket anstalt for domfældte i Nuuk.

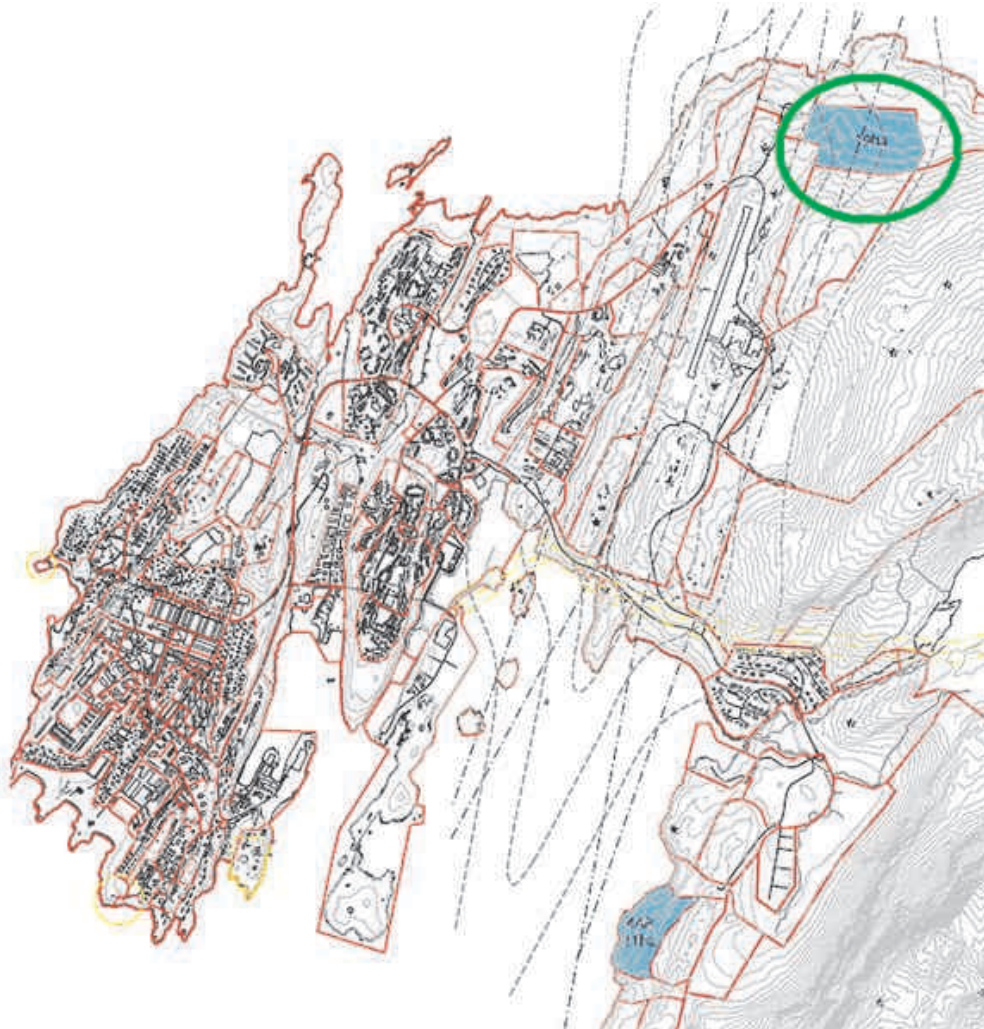
Som en del af retsvæsenets reformen i Grønland er det besluttet, at Kriminalforsorgen skal opføre en lukket anstalt for domfældte i Grønland.

Der findes ikke en lukket anstalt for domfældte i Grønland i dag og det primære sigte med en ny lukket anstalt er at erstatte brugen af Anstalten ved Herstedvester til tidsbestemt

anbragte fra Grønland. Endvidere skal det nye byggeri afløse den nuværende åbne anstalt for domfældte i Nuuk.

Anstalten skal rumme 40 pladser i en lukket anstalt, 24 pladser i en halvlukket eller åben anstalt og 12 pladser i et udslusningsafsnit. Den nye anstalt skal ligge i Nuuk og tages i brug omkring årsskiftet 2014/15.

Kommunalbestyrelsen i Kommuneqarfik Sermersooq har nu besluttet at søge byggeriet placeret i et område nordøst for Nuuk Lufthavn, jf. nedenstående illustration:

Erhverv og Økonomi.

Pristal for Grønland pr. 1. januar 2010.

Grønlands Statistik *Naatsorsueqqissaartarfik* oplyste den 19. marts 2010, at forbrugerpriserne i 2009 steg med 1,4 %. Det oplyses i øvrigt, at fra 2010 er nye vægte taget i brug i beregningen af forbrugerprisindekset og reguleringspristallet i Grønland.

Det seneste halve år fra 1. juli 2009 til 1. januar 2010 steg det samlede forbrugerprisindeks med 1,1 %. Den samlede halvårslige stigning i forbrugerprisindekset skyldes i høj grad en stigning i fødevarerpriserne, som steg med 1,9 % i andet halvår 2009.

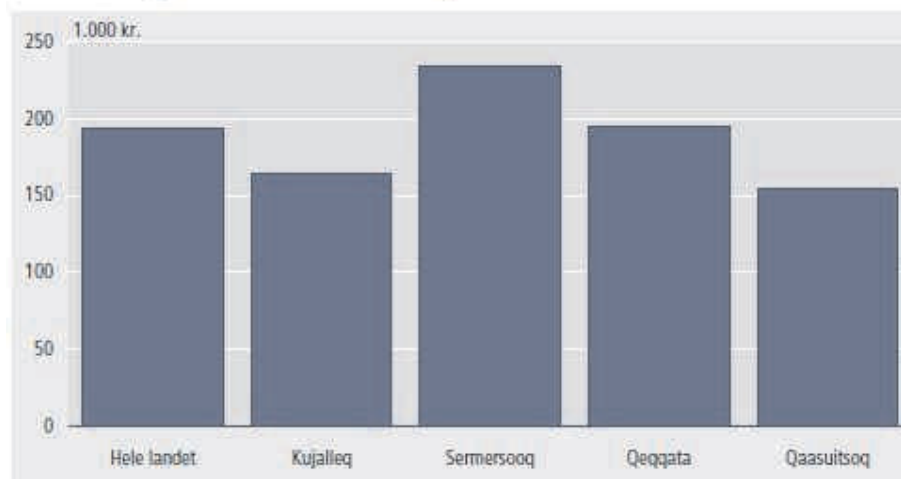
Indkomstfordelingen i Grønland i 2008.

Naatsorsueqqissaartarfik oplyste den 29. marts 2010 i publikationen ”Indkomster 2010:1”, at der på baggrund af indkomststatistikken for 2008 kan registreres en markant indkomstforskel mellem kvinder og mænd. Ophævelse af sambeskatning af ægtefæller fra 2008 har det muliggjort at lave statistiske opgørelser af indkomsterne blandt kønnene. De første opgørelser viser, at mænd i gennemsnit havde en indkomst i 2008, som er ca. 40 % eller 5.000 kr. om måneden højere end indkomsten for kvinder.

I gennemsnit var årsindkomsten hos mænd 222.000 kr., mens den hos kvinder var 161.000 kr. Denne forskel i indkomsterne for mænd og kvinder gør sig gældende, uanset hvordan befolkningen grupperes. Således i byerne og i bygderne, i samtlige kommuner og distrikter, uanset fødested, samt blandt alle aldersgrupper.

Den samlede gennemsnitsindkomst for hele befolkningen var i 2008 på 194.000 kr. Indkomstniveauet er ujævnt fordelt mellem landets regioner; med det højeste indkomstniveau i kommunerne i det centrale Vestgrønland og det laveste indkomstniveau i kommunerne i henholdsvis Syd og Nord.

Gennemsnitlige bruttoindkomster fordelt på kommuner 2008

Branchefordeling af aktiviteterne i Grønlands erhvervsliv.

Naatsorsueqqissaartarfik illustrerer den 26. marts 2010 i en regnskabsstatistik for 2003-2007, at erhvervslivet i Grønland i høj grad består af sekundære og tertiære erhverv.

Jf. nedenstående opgørelse, som dækker aktie-, anparts- og andelsselskaber, står *handels- og reparationsvirksomhed* sammen med *transportvirksomhed* for 2/3 af erhvervslivets omsætning i Grønland. Omsætningen i de egentlige produktionserhverv *fiskeri, råstofudvinding* og *industri* svarer til 12 % af erhvervslivets samlede aktivitet.

Omsætningen i brancherne, 2003-2007

	2003	2004	2005	2006	2007
	Mio.kr.				
B. Fiskeri	734	747	860	938	772
C. Råstofudvinding	23	100	185	149	294
D. Industri	597	563	567	715	733
E. El-, gas-, varme- og vandforsyning	-	-	-	-	-
F. Bygge- og anlægsvirksomhed	1.186	1.355	1.682	1.724	1.953
G. Handel og reparationsvirksomhed	6.235	6.138	6.676	7.006	7.055
H. Hotel- og restaurationsvirksomhed	280	296	316	288	315
I. Transportvirksomhed	2.440	2.527	2.638	2.747	2.654
J. Pengeinstitutter, finans. og forsikringsvirk	190	210	238	282	284
K. Fast ejendom, udlejning, forretningservice mv.	584	650	652	791	874
M. Undervisning	2	2	1	2	2
N. Sundheds- og velfærdsinstitutioner mv.	11	14	12	20	26
O. Andre kollektive, sociale og pers. Service	40	47	51	46	52
R. Uoplyst	2	-	-	-	-

Ny rapport om forudsætningerne for Grønlands økonomiske selvstændighed.

Med bemærkning om, at perspektivet og målet efter indførelsen af selvstyre i Grønland er økonomisk selvstændighed, har Grønlands Arbejdsgiverforening (GA) ladet NIRAS Greenland udarbejde en analyse af forudsætningerne for et økonomisk selvstående Grønland. Hovedforfatter er projektchef Henrik Thomassen.

Rapporten belyser problemstillinger i Grønland som de offentlige udgifters størrelse i forhold til produktionen, uddannelsesniveaet, indkomstfordelingen, bosætningsmønstret, skattepolitikken etc. Desuden argumenteres der i rapporten for, at kun en markant udvikling i den private sektor vil gøre det muligt at udvikle en selvstændig økonomi uden bloktilskuddet fra Danmark.

I rapporten beregnes det bl.a., at økonomisk selvstændighed kræver tilvejebringelse af ca. 3,8 mia. kr. i nye indtægter, svarende til statens udgifter i Grønland til bloktilskud og drift af egne institutioner. Beløbet 3,8 mia. kr. svarer til de samlede skatteindtægter i dag.

Derudover skal der skabes nye eksportindtægter, så der ikke er permanent underskud på betalingsbalancen¹.

Rapporten sammenfatter, at kun en nedgang i levestandard eller en betydelig udvikling i den private sektor kan gøre det muligt for Grønland at blive økonomisk selvstændig. Det gennemgås, at en række fundamentale økonomiske forhold skal ændres, hvis økonomisk selvstændighed skal realiseres:

- De offentlige udgifter er høje i forhold til produktionen og udgør ca. 75 % af BNP, mens de i andre lande udgør ca. 50 % af BNP.
- Skatte- og afgiftstrykket er lavt. I mange andre lande udgør de samlede skatter omkring halvdelen af produktionen, hvor det i Grønland er ca. 1/3.
- Uddannelsesniveaet er lavt, hvorfor der er forholdsvis få personer i højproduktive erhverv. Dermed tjenes for lidt i samfundet.
- Den private sektor udgør kun halvdelen af den samlede beskæftigelse. I Danmark er den f.eks. ca. 2/3.
- En skæv indkomstfordeling er et billede på, at mange ikke har en kompetencegivende uddannelse og derfor er beskæftiget i lavproduktive erhverv.
- Mange mennesker i bygderne er økonomisk dårligt stillede, hvilket er en af årsagerne til den ulige indkomstfordeling.

I rapporten anbefales det at der - foruden den fortsatte udviklingsindsats inden for råstofsektoren, turisme og f.eks. industriel udnyttelse af vandkraftressourcer – gennemføres reformer som:

- højere skattetryk,
- lavere offentlige udgifter,
- ændringer i bosætningsmønsteret (koncentration af befolkningen i færre byer og bygder),
- udvikling af det private erhvervsliv,
- samt udligning af indkomstforskelle gennem bl.a. højnelse af uddannelsesniveaet.

Rapporten anslår, at selv i et ”best case scenarie” vil det tage 30 – 50 år for Grønland at nå et niveau økonomisk, hvor man kan tale om at landet kan klare sig selv.

Rapporten samt et resumé kan hentes fra GA's hjemmeside www.ga.gl på adressen: <http://www.ga.gl/%C3%98konomiskselvst%C3%A6ndighed/tabid/1383/language/dan-DK/Default.aspx>.

¹ I publikationen ” Grønlands Udenrigshandel 2009 (foreløbige tal)” af 31. marts 2010 ses det, at Grønland fortsat har et systematisk stort underskud på handelsbalancen med udlandet.

I 2009 var værdien af importen til Grønland 3,7 mia. kr., mens værdien af eksporten var 1,9 mia. kr.

Overenskomstforhandlinger på det private arbejdsmarked.

Grønlands store fagforbund SIK og Grønlands Arbejdsgiverforening (GA) indgik den 19. marts 2010 aftale om fornyelse af parternes overenskomst for handels- og kontorpersonale. Overenskomsten skal gælde i 3 år fra 1. april 2010.

Ifølge GA's direktør Henrik Leth er parterne endvidere blevet enige om overenskomster for samtlige medarbejder under GA's område i dag. Det drejer sig ud over HK-området om Bygningshåndværkere, Service & Transport samt Produktion.

KNI A/S har igen meldt sig ind i GA.

I forlængelse af overenskomstaftalen mellem SIK og GA blev det den 22. marts 2010 oplyst, at den selvstyrejede virksomhed KNI A/S igen har meldt sig ind i GA. KNI A/S meldte sig ud af GA i 2004, for i stedet at være medlem af den lille nystartede grønlandske arbejdsgiverforening NUSUKA. Dette medlemskab varede til 2008, hvor KNI A/S forlod NUSUKA og efterfølgende har stået uden for arbejdsgiverorganisationerne.

KNI A/S driver butiks- og handelsvirksomhed i alle bygder samt en række små byer samt handel med olieprodukter, benzin og gas. I 2008 lå bruttoomsætningen på niveauet 2,3 mia. kr. og virksomheden beskæftigede ca. 900 medarbejdere.

Grønlands Arbejdsgiverforening repræsenterer nu omkring 500 virksomheder i Grønland, med til sammen ca. 8.000 medarbejdere.

Årsresultat i Royal Arctic Line A/S for 2009.

Royal Arctic Line A/S (RAL) offentliggjorde den 2. marts 2010 selskabets årsresultat for 2009. Selskabet forestår al fragtsejlad til, fra og internt i Grønland. RAL ejes 100 % af Grønlands Selvstyre.

RAL havde i 2009 et overskud før skat på 23 millioner kroner og 18,5 millioner kroner efter skat, sammenlignet med et overskud før skat i 2008 på 10,1 millioner og efter skat på 6,2 millioner kroner.

Koncernens samlede omsætning udgjorde i 2009 789 mio. kr. mod 847 mio. kr. i 2008. RAL beskæftiger i gennemsnit 700 medarbejdere.

Årsresultat i Air Greenland A/S for 2009.

Air Greenland A/S oplyste den 15. marts 2010, at man trods en tilbagegang i omsætningen på 39 mio. kr. er tilfreds med resultatet for 2009 på 52,8 mio. kr. før skat og 36,8 mio. kr.

Air Greenland A/S ejes af Grønlands Hjemmestyre, SAS og den danske stat. Selskabet omsætter for ca. 1,1 mia. kr. og beskæftigede i 2008 i gennemsnit 600 medarbejdere.

Andet.

Befolkningen pr. 1. januar 2010.

Naatsorsueqqissaartarfik oplyste den 22. marts 2010, at der pr. 1. januar 2010 boede 56.452 personer i Grønland. Befolkningen er steget med 258 personer i løbet af 2009. Dermed steg befolkningstallet i Grønland for første gang siden 2005. En nettoudvandring på 189 personer i 2009 er markant lavere end i de foregående år. Fødselsoverskuddet var i 2009 på 457 personer.

Der foregår fortsat en vis vandring fra bygd til by. I 2009 faldt befolkningstallet i bygderne med 309 personer til 8.811 personer. Faldet er navnlig sket i bygderne i Qaasuitsup Kommunia i Nordgrønland.

Forsøg med brintproduktion i Grønland.

Energiforsyningsvirksomheden *Nukissiorfiit* under Grønlands Selvstyre indviede den 22. marts 2010 et forsøgsanlæg i Nuuk til produktion af brint.

Foto: www.nukissiorfiit.gl

Forsøgsanlægget bruger elektricitet fra vandkraftanlægget ved Nuuk til at spalte vand til brint. Brinten lagres, for senere igen at blive omdannet til elektricitet og varme i en brændselscelle. Restvarme fra både brintproduktionen og brændselscellen skal udnyttes til opvarmning, mens elektriciteten anvendes i Nukissiorfiit selv eller i elforsyningen.

Brintanlægget skal ses på baggrund af et mål om at øge mængden af vedvarende energi ved energilagring med brint. Forsøgsanlægget er leveret af det danske firma H2 Logic.

Grønlandsmesterskab i hundslædekørsel.

Det årlige Grønlandsmesterskab i hundslædekørsel *Avannaata Qimussersua* blev afviklet lørdag den 27. marts 2010 i Qeqertarsuaq. Strækningen under Avannaata Qimussersua er på 40 kilometer.

Billede fra www.knr.gl

I år dominerede slædeførere fra Ilulissat og Uummannaq hundslædevæddeløbet, idet slædeførere fra de 2 byer delte de første 6 pladser på sejrsskamlen imellem sig, da Grønlandsmesterskabet var afgjort. I alt deltog 33 hundslædeførere i væddeløbet.

Slædeføreren Jørgen Kristensen fra Ilulissat blev den suveræne vinder og passerede målstregen lang tid før konkurrenterne. Som noget nyt bliver der endvidere uddelt en pris ud til den flotteste flok af slædehunde. Naalakkersuisoq for Erhverv og Råstoffer Ove Karl Berthelsen har ansvaret for veterinærområdet og står bag prisen. Formålet med prisen er at skabe opmærksomhed om dyrevelfærd.

Foto: Saalamiit Møller Lorentzen, www.sermitsiaq.ag

Med venlig hilsen

Søren Hald Møller